

autora výzkumu (zpravidla podle vlastního zájmu o sledovanou problematiku), nebo podle momentálního a nahodilého zájmu instituce (většinou vlastního pracoviště).

3. Neznalost sociologických metod a technik používaných v empirickém výzkumu. Většina prací publikovaných na semináři vycházela z výsledků získaných pouhou sumarizací údajů, jejich převedením na údaje procentuální. Práce, které „šly“ za procenta a sledovaly vztahy (i v jejich složitosti) a vlivy jednotlivých sledovaných faktorů, byly vzácné. Mnohdy byla zarážející již pouhá manipulace s procenty. Domníváme se, že „nebezpečí“ zkreslení při používání neverifikovaných metod v našem sociálním prostředí je značně menší než používání neadekvátních metod — prakticky tedy žádných — (odhlížíme od kvantifikace), podle nichž jsou výsledky zobecňovány, prováděna „opatření a uváděna v život“, atd.

Za práce, které byly metodicky nebo obsahově nejzajímavější, považujeme: příspěvek k významu imatrikulačních soustředění studentů, motivace studia na pedagogických fakultách, vytváření vědeckého světového názoru posluchačů pedagogických fakult, politická angažovanost studentů a jejich vztah ke KSČ, výzkum volného času studentů na středních a vysokých školách, sledování souvislosti výsledků přijímacího řízení se studijními výsledky na střední škole a sociálním prostředím, použití psychologických testů ve vztahu k přijímacímu řízení, příspěvek k teorii výzkumu malých sociálních skupin a k problému hodnot u studentů středních a vysokých škol, příspěvek o samostatnosti a sebevýchově u vysokoškolské mládeže.

Domníváme se, že II. sociologický seminář k výzkumu vysokoškolského studenta splnil očekávání, a to oboustranně: jak pro pořádající fakultu, tak i pro jeho účastníky. Poskytl možnost zjistit, jaký je stav výzkumu v této oblasti, jak široce je oblast problematiky vysokoškolského studenta sledována, jaké jsou perspektivy dalších výzkumů a možnosti jednotlivých pracovníků a pracovníšť. Spočívá však na jiných institucích, zda tyto většinou těžce a pracně získané informace budou využity, zda spontánní nadšení těchto pracovníků bude systematicky a organizačně podporováno, a zda konečně budou jednotlivé výzkumy skutečně centrálně koordinovány a metodicky řízeny.

Na závěr bychom chtěli upozornit, že bude vydán péčí pedagogické fakulty UP v Olomouci sborník prací, které byly na semináři zveřejněny.

Ladislav Sobotka

Nekrológ za PhDr. Petrom Gulom

Čelný anglický filozof Bacon Verulamský v jednej zo svojich esejí napísal: „Najlepšie a najživšie si predstavíme mnohonásobný úžitok priateľstva, ak sa porozhliadame a uvidíme, koľko je vecí, ktoré nemôžeme

sami vykonať. Vtedy sa ukáže, že to bol len skromný výrok starých, že priateľ je druhé »ja«, pretože doopravdy priateľ je oveľa viac ako »ja«...“ Jedným z takýchto priateľov bol aj PhDr. Peter Gula, sociológ a publicista, ktorý náhle opustil rady živých práve v najzrelejšom veku svojho života.

Jeho rodiskom je obec Verešvár (teraz Červenik) pri Leopoldove, kde sa narodil 28. júna 1914. Po maturite na štátnom reálnom gymnáziu v Trnave študoval v rokoch 1933—1939 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Tam bol aj promovaný na doktora filozofie na základe dizertačnej práce *K sociológii národa — noetické a metodologické základy*. Jeho prvým pracoviskom bol Krajský ústav pre voľbu povolania pri Psychotechnickom ústave v Bratislave. Tu pracoval v rokoch 1939—1943 ako asistent-psychológ. Z tohto psychologického pracoviska prešiel na novozriadený Sociografický ústav Slovenskej akadémie vied a umení, na čele ktorého stál prof. Anton Štefánka. Tu dr. Gula vykonával kus statočnej priekopníckej práce na poli sociografického výskumu Slovenska. Po utvorení Sociologického odboru Matice slovenskej prechádzal P. Gula do Martina, kde pracoval ako tajomník odboru a výkonný redaktor Sociologického zborníka. Po zrušení Sociologického odboru a zastavení časopisu prešiel do Odboru pre popularizáciu vied za redaktora časopisu Veda ľudu. V tomto období hodne prispieval aj do osvetových časopisov. Odtiaľ prešiel v r. 1952 do služieb Vydavateľstva Osveťa (teraz Obzor), kde aktívne a agilne pracoval ako redaktor zdravotníckej edície až do svojho skonu v máji 1966.

P. Gula si obľúbil sociológiu už počas svojho vysokoškolského štúdia akiste pod vplyvom zaujímavých prednášok prof. Štefánka. Zaimponovala mu práve *sociológia národa*. O tomto jeho hlbšom vedeckom záujme o túto špeciálnu sociológiu svedčia okrem jeho dizertačnej práce dve obsiahle štúdie uverejnené v Sociologickom zborníku, venovanom životnému dielu prof. dr. Antona Štefánka. V prvej z nich na tému *Sociológia národa a nacionalizmu u Štefánka* (Sociologický zborník 2, 1947, č. 3—4, s. 9 až 34) na pozadí osobnostného profilu jubilanta veľmi dobre postrehol skutočné pohľadky, ktoré motivovali Štefánkov záujem o sociologickú problematiku národa a nacionalizmu. Obdobne koncipoval aj druhú štúdiu na tému *Sociológia slovensko-maďarského pomeru v predrevrutarových rokoch u Štefánka* (tamtiež, str. 87—97). Obe tieto štúdie považujeme vskutku za najlepšie Gulove práce z problematiky sociológie národa. Osvedčil v nich svoju erudíciu, dôkladnú znalosť vecí a bystrý postreh.

Ďalšiu štúdiu z oblasti sociológie politických javov skromne nazval *Postoje k štátu* (Filozofický zborník 1, 1940, č. 3, s. 146—164; 2, 1941, č. 1, str. 21—37; 2, 1941, s. 98—109). V tejto dosť obsiahlej a vedecky veľmi dobre fundovanej štúdii veľmi obsírne analyzoval problém postoja a v ďalších partiách ho veľmi výstižne aplikoval na postoje občanov

k štátu. V tejto súvislosti rozobral predovšetkým orgány moderného štátu, spoločenské predpoklady postojov k štátu a osve špecificke postoje k štátu.

Už dlhší čas venoval pozornosť *sociológii vedy a poznania*. Mohol sa jej však venovať len vo voľnom čase popri svojej redaktorskej činnosti. Z tejto oblasti publikoval, žiaľ, iba jednu väčšiu štúdiu na tému *Vývin vedy a vznik problematiky typu* (Filozof. sb. 5—6, 1946, č. 1/2) a menší príspevok *K terminológii terminológie* (Slov. odborné názvoslovie, 6, 1958, č. 7, str. 214—218). Rozoberá v ňom logické kategórie a klasifikáciu pojmov v terminológii terminológie. Okrem spomenutých zanechal rozpracované štúdie *Logika redakčnej práce a Problematika populárno-náučnej literatúry*.

Svoj rozhlad, erudíciu a mnoho bystrých postrehov demonštroval aj vo svojej prednáške na Valnom zhromaždení Sociologického odboru Matice slovenskej na tému *K problematike sociografického výskumu Slovenska*, publikovanej v Sociologickom zborníku (1, 1946, č. 3/4, str. 196—204). Gula tu celkom správne vyzdvihol dodnes platnú poučku, že ani empirická sociológia nie je vedou, ktorú by bolo možno robiť za písacím stolom. Práve tu musí byť každá poučka, každý zákon vybudovaný na bedlivu pozorovaných faktoch, získaných výskumom spoločenského života. Z celej série aktuálnych otázok, prichádzajúcich do úvahy pre sociografický výskum, P. Gula v intenciách prof. Štefánka správne vyzdvihol najmä dve: otázku spolužitia Čechov a Slovákov v obnovennej republike a náš vzťah k maďarskému národu.

Venoval pozornosť aj *dejinnám sociológii na Slovensku* v informatívnom príspevku *Súčasný stav sociológie na Slovensku* (Sociolog. sb., 1, 1946, č. 1, s. 65—71), kde stručne hodnotil najmä dielo A. Štefánka, A. Jurovského, A. J. Churu, J. Svetoňa, J. Šamku a i. Podčiarkol skutočnosť úzkej spätosti slovenskej sociológie s českou.

Ako redaktor časopisu *Veda ľudu* bol nelen v Odbore pre popularizáciu vedy, lež aj sám popularizoval vedu v časopisoch (Čitateľ, Ľudové čítanie, Ľudovýchova, Naš národ, Slovensko, Osvetová práca a i.), kde uverejnil mnoho článkov z aplikovanej sociológie osvetovej práce. Ako redaktor zdravotníckej edície pomáhal budovať slovenskú zdravotnícku literatúru, pričom prispel logickým rozborom k skvalitneniu základnej koncepcie zdravotníckej literatúry. Aj tu využíval svoje znalosti z teórie vedy, morfológie a logiky.

Možno len ľutovať, že Peter Gula žil tak málo, aby väčšími počínmi mohol slúžiť sociológii a etickej náprave našich pomerov.

I. Gašparec

Z činnosti Čs. sociologické spoločnosti

Ačkoľiv se Čs. sociologická spoločnosť podieľala na príprave i organizácii I. celostátného sjezdu Čs. sociológov ve Špindlerově Mlýně

ve dňoch 22.—26. listopadu 1966, usporiadala niekoľko zaujímavých prednášok, dvoudenný seminár sekcie sociológie lekárství a seminár sociológie kultúry.

Na programu seminára lekárskej sociológie boli tieto referáty: doc. Magdaléna Sokolowská z Poľskej akadémie vied — *Sociologie medicíny v Polsku a ve světě*, doc. L. Růžicka — *Zpráva o zasedání sekce lékařství na 6. světovém sociologickém kongresu v Evianu*, doc. V. Lamser — *Medicinská sociologie a sociální politika*, prof. R. Bureš — *Invalidita a změněná pracovní schopnost v socialistické společnosti*, dr. R. Fischl — *Sociologický výzkum nemocnice*, dr. O. Štolová, prof. dr. K. Kubát a dr. A. Syrovátka — *Některé problémy sociologie dětského věku*, dr. P. Vodák — *Sociologický význam mentálních defektů a duševních chorob dětského věku*, prof. F. Bláha — *Sociologické problémy stáří*, doc. L. Růžicka — *Problematika sebevražd z hlediska sociologie*, doc. Dobiáš — *Problematika sebevražd z hlediska lékařské*, doc. Vlad. Zaremba — *Sociální lékařství a lékařská sociologie*.

Na seminári sociológie kultúry prednášal dr. Vladimír Kadlec 27. října 1966 na téma *Vznikání národní skupiny v Polynésii*, 3. listopadu 1966 na téma *Tabu pod sociologickým drobnohledem* a 10. listopadu 1966 na téma *Společnost a tzv. exotické umění*.

Na pracovni schůzce sekce pro výzkum veřejného mínění 13. prosince 1966 referoval J. Ort na téma *Sítě tazatelů, jejich problémy a řízení sítí* a dr. Č. Adamec o *výzkumu zdravotního uvědomění obyvatelstva*. Další pracovni schůzky proběhly v sekci sociologie politických a právních vztahů s tímto programem: 9. listopadu 1966 přednášel dr. M. Svoboda na téma *Směry teoretické orientace západoněmecké sociologie (se zaměřením na sociologii politiky)* a 14. prosince 1966 referoval prof. dr. Z. Peška o knize francouzského politologa M. Duvergera: *Politické strany*.

Ze zahraničních sociológů přednášeli pro členy Čs. sociologické společnosti dr. Henry Ollendorff, generální sekretář Mezinárodního programu pro vedoucí mládeže a sociální pracovníky (USA), *O sociologii mládeže*; 13. prosince 1966 J. Chombart de Lauwe, profesor Ecole pratique des hautes études (Francie), na téma *Vývoj potřeb, zájmů, aspirací a hodnotové orientace v současných průmyslových společnostech*; 21. prosince 1966 G. Friedmann, profesor Ecole pratique des hautes études (Francie), na téma *Technický pokrok: svoboda nebo otroctví*.

14. prosince 1966 byla Výborem Čs. sociologické společnosti schválena *Sekce integrální antropologie*. Sekce se sdružila kolem problematiky modelování lidských vztahů sociálním prostředím — tj. kolem problému, který je v nejrůznějších souvislostech široce diskutován ve světové sociologické literatuře. Sekce navazuje na obdobnou mezinárodní orientaci, jak vyvstává ze souvislosti sociologie, sociální antropologie, sociální hygieny, sociální filosofie, resp. dalších hledek. Funkcí sekce je prostředkovat obecně

aspekty konkrétních sociálních věd v sociologii a řešit je v sociologickém smyslu.

Dosavadní členy sekce (která vznikla ze skupiny vědecko-tematické spolupráce „Mezilidské vztahy“) jsou nejen sociologové ve vlastním smyslu, ale i sociální psychologové, kulturní antropologové, sociální hygienici, sociální filosofové. Sekce hodlá rozšířit ještě počet svých členů — zájemci se mohou

přihlásit na adresu Čs. sociologické společnosti při ČSAV, Praha 2, Lípová 5. Vítáni jsou i mimopražští zájemci, kteří mohou eventuálně vytvořit obdobnou skupinu v jiném místě.

Předsedou Sekce integrální antropologie je doc. dr. Karel Mácha, vědeckým tajemníkem sekce je dr. Josef Wolf.

A. Gabalová